

2009

PHILOSOPHY - I (Optional)
तत्त्वज्ञान - I (वैकल्पिक)

100103

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 **अनिवार्य** आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer any four of the following questions. (10 Marks each) :

खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा. (गुण प्रत्येकी 10) :

- (a) Do you accept the Buddhist Criticism of Vaiśeṣika's views on universals ? Give reasons.
वैशेषिकांच्या सामान्यविषयक मतावरील बौद्धांची समीक्षा तुम्ही स्वीकारता का ? सकारण विवेचन करा.
- (b) How does Descartes establish the existence of self ?
देकार्त 'स्व' चे अस्तित्व कसे प्रस्थापित करतात ?
- (c) Are Sartre's views on freedom relevant today ? Give arguments.
सार्त्र यांची स्वातंत्र्याविषयक मते आज प्रस्तुत आहेत काय ? युक्तिवाद द्या.
- (d) Sketch briefly Cārvāka's skepticism.
चार्वाकांच्या नास्तिकवादाची संक्षिप्त रूपरेषा द्या.
- (e) Bring out the difference between ordinary (Laukika) and extra-ordinary (Alaukika) perception (Pratyakṣa).
लौकिक व अलौकिक प्रत्यक्ष यांतील भेद स्पष्ट करा.

www.mpscmaterial.com

SECTION - A

विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain the nature and kinds of means of knowledge according to Sāṃkhya. 10
सांख्यप्रणीत ज्ञान प्रमाणांचे स्वरूप व प्रकार स्पष्ट करा.
- (b) How does Nyāya understand the nature of Śabda as a means of knowledge ? 15
How does it differ from Pūrva Mīmāṃsā ?
न्यायदर्शन शब्द प्रमाणाचे स्वरूप कसे सांगतात ? पूर्वमीमांसेहून ते कसे वेगळे ठरते ?
- (c) Bring out the difference between Satkāryavāda and Asatkāryavāda. 15
सत्कार्यवाद व असत्कार्यवाद यांतील भेद स्पष्ट करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) How does Nyāya differentiate between Pramā and Apramā ? 10
प्रमा व अप्रमा यांत न्यायदर्शन कसा भेद करते ?
- (b) Explain the nature of Satkhyāti according to Pūrva-Mīmāṃsā. 15
पूर्वमीमांसा प्रणीत सत्ख्यातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (c) Explain the nature and difference between Jīva and Ajīva. 15
जीव व अजीव यांचे स्वरूप व त्यांतील भेद स्पष्ट करा.

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Discuss the distinction between knowing how and knowing that. 15
कसे जाणणे व काय जाणणे यांतील भेदाची चर्चा करा.
- (b) What is representative realism ? What role does it play in explaining the nature of knowledge ? 10
प्रतिनिधिक यथार्थवाद म्हणजे काय ? ज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करण्यासाठी तो कोणती भूमिका बजावतो ?
- (c) Evaluate Leibnitz's theory of Monads. 15
लाइब्निझच्या चिदणु सिद्धान्ताचे मूल्यमापन करा.

5. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) How does Plato differentiate between opinion and knowledge ? Why ? 15
मत व ज्ञान यांत प्लेटो कसा भेद करतात ? कशासाठी ?

www.mpscmaterial.com

- (b) State the limits of the pragmatic theory of truth.
सत्यविषयक फलार्थवादी उपपत्तीच्या मर्यादा सांगा.

- (c) How did Kant overcome Humean objections to causation ?
कार्यकरणवादावरील ह्यूमच्या आक्षेपांवर कांट कशी मात करतात ?

15

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Bring out the strengths of Wittgenstein's theory of family resemblance.
विट्गेन्स्टाईनच्या कुलसाम्य उपपत्तीची बलस्थाने विशद करा. 15
- (b) How far A.J. Ayer's rejection of metaphysics is logically sound ?
ए.जे. एअर प्रणीत सद्वस्तुमीमांसेचा प्रतिषेध कितपत तर्क-सुसंगत आहे ? 15
- (c) Why does post - modernism question the sovereignty of self ?
स्वच्या स्वायत्ततेवर उत्तर आधुनिकतावाद का आक्षेप घेतो ? 10

7. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) How does Moore refute Idealism ? What does he achieve out of it ?
मूर आदर्शवादाचे खंडन कसे करतात ? त्यातून त्यांची उपलब्धी काय होते ? 15
- (b) Explain Strawson's Descriptive Metaphysics with reference to the concept of person.
व्यक्तीच्या संकल्पनेच्या संदर्भात स्ट्रॉसनप्रणीत वर्णनात्मक सद्वस्तुमीमांसा विशद करा. 15
- (c) What role of reason is acceptable to post - modernist thinkers ?
उत्तर आधुनिकतावादी विचारवंतांना बुद्धीची कोणती भूमिका मान्य आहे ? 10

P.T.O.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain with suitable examples the nature of validity in formal logic. 10
आकारिक तर्कशास्त्रातील वैधतेचे स्वरूप समर्पक उदाहरणांच्या आधारे विशद करा.
- (b) What is a truth-table method ? Explain its purpose and nature with examples. 10
सत्यता-कोष्टक पद्धती काय आहे ? तिचे उद्दिष्ट व स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (c) Explain with illustrations the rule of Existential Generalization. 10
अस्तित्ववादी सामान्यीकरणाचा नियम सोदाहरण स्पष्ट करा.
- (d) Explain any one definition of Vyāpti. 10
व्याप्तीचे एक लक्षण विशद करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उप प्रश्नांची उत्तरे द्या :

- (a) Explain fully the structure of categorical syllogism. 10
निरूपाधिक संवाक्याची रचना पूर्ण विशद करा.
- (b) What is an Indirect proof ? How is it used in proving validity of valid arguments ? 10
अप्रत्यक्ष सिद्धता म्हणजे काय ? वैध युक्तिवादांची वैधता सिद्ध करण्यासाठी तिचा वापर कसा केला जातो ?
- (c) Why and when do we need restrictions while employing the rule of Universal Generalization ? 10
सामान्यवाची सामान्यीकरणाच्या नियमाचे उपायोजन करतांना त्यावरील बंधनांची का व केव्हा गरज भासते ?
- (d) Explain fully with illustrations nature and kinds of Asiddha Hetvābhāsa. 10
असिद्ध हेत्वाभासाचे स्वरूप व प्रकार सोदाहरण पूर्ण विशद करा.

- o O o -